

X МІЖНАРОДНИЙ КОНКУРС З УКРАЇНОЗНАВСТВА

Міжнародний конкурс з українознавства – це один із важливих етапів підготовки молодого покоління українознавців, яким опікується Науково-дослідний інститут українознавства під егідою Міністерства освіти і науки України.

Передісторією появи Міжнародного конкурсу з українознавства є Всеукраїнський конкурс з українознавства, який розпочав свою роботу ще у 2003 р., а статус міжнародного набув у 2007 р.

Метою конкурсу є залучення учнівської молоді до наукових досліджень феноменів України та українства в сучасних соціокультурних процесах.

Конкурс проводиться в два етапи: *I етап (заочний)* передбачає написання учнями науково-дослідних робіт українознавчої спрямованості й представлення їх на розгляд комісії Науково-дослідного інституту українознавства до 1 березня, *II етап (очний)* проходить у м. Києві в останні дні весняних шкільних канікул і передбачає публічний захист науково-дослідних робіт та виконання письмових конкурсних завдань. Окремо

для конкурсантів передбачається виконання тестів з українознавства, які включають питання з української літератури, історії України та української культури.

Ювілейний конкурс науково-дослідних робіт з українознавства для учнів 8–11 класів відбувався згідно з Правилами проведення Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 11.09.2013 р. за №1567/24099, листом Міністерства освіти і науки України від 06.09.2016 р. №2-14-1725-16 «Про організацію X Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів» та наказом Науково-дослідного інституту українознавства від 09.02.2017 р. №2 «Про організацію та проведення X Міжнародного конкурсу з українознавства для учнів 8–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів».

У 2017 р. для участі у *I етапі конкурсу* було подано 231 науково-дослідну роботу з 23 областей України, м. Києва,

Іспанії, Казахстану та Придністровської Молдавської Республіки. Найбільше робіт надійшло з Івано-Франківської (20 робіт) та Донецької (20 робіт) областей. Лідерами за кількістю робіт стали також Полтавська (18), Тернопільська (17) та Київська (15) області. З незначним відривом від них опинилися м. Київ (14), Чернівецька (13) та Херсонська (12) області. Єдина область, яка не була представлена на конкурсі з українознавства у 2017 р., – це Черкащина, хоча щороку від неї були представники. Сподіваємося, що в наступному році ситуація зміниться на краще.

Звертаючи увагу на активність учасників по класах, зауважимо, що в I етапі конкурсу лідерство, як і в попередні роки, впевнено тримають учні 10 класів (74 роботи), а найбільш стримані – учні 8 класів (31 робота). Майже однаково позицію займають учні 9 та 11 класів (65 і 60 робіт).

На II етапі конкурсу, який відбувся з 30 березня по 1 квітня 2017 р., до м. Києва було запрошено 94 учні (з них – 71 дівчину та 23 юнаки), чії роботи набрали найбільшу кількість балів за рецензуванням науково-дослідних робіт та підсумками роботи комісії з відбору претендентів до II етапу конкурсу. Найчисельніше у II етапі були представлені роботи з Івано-Франківської (11), Київської (8), Полтавської (7), Чернівецької (7), Донецької (6), Херсонської (6) та Тернопільської (6) областей. Найменша кількість робіт, а саме по 2 роботи, пройшли до II етапу конкурсу із Запорізької та Львівської областей, м. Києва, Казахстану та Придністровської Молдавської Республіки; по 1 роботі – з Кіровоградської, Луганської, Одеської, Чернігівської областей та з Іспанії.

За регіональним розподілом призерів у конкурсі беззаперечним лідером стала Івано-Франківська область – 6 учнів. По 2 учні – з Волинської, Житомирської, Київської, Рівненської, Полтавської, Тернопільської та Чернівецької областей. По 1 учню – з Дніпропетровської, Донецької, Львівської та Чернігівської областей. Окрім призових місць за оригінальність висвітлення теми науково-дослідної роботи, у певній номінації нагороджені 36 учнів, а за високий результат виконання тестових завдань з українознавства – 35 учнів.

Тематика конкурсних науково-дослідних робіт у 2017 р. досить різноманітна. Як і в попередні роки, велика увага учнів зосереджена на дослідженні звичаїв, традицій, фольклору, символічного значення обрядових та повсякденних предметів. Дослідницький інтерес викликає історичне минуле – козацтво, період Української народної республіки, Другої світової війни. Вагоме місце серед досліджень займають роботи, присвячені відомим та маловідомим українським письменникам, художникам,

музикантам, співакам, архітекторам, історикам, краєзнавцям, державним діячам. Особливою сферою досліджень є вивчення місцевих топонімів, ергонімів, урбанонімів, дослідження екологічних проблем.

Новинкою серед тематичних напрямів у 2017 р. стали дослідження сучасних процесів в Україні, пов'язаних з російсько-українською війною, волонтерством, благодійністю, збереженням пам'яті про революційні події, висвітлення поєднання державної та громадської діяльності у часи боротьби за Карпатську Україну та глибоке вивчення мовно-культурного пограниччя. Показовими стали і пошукові роботи конкурсантів, які присвячені 25-річчю незалежності України та 100-річчю подій Української революції 1917–1921 років.

У своїх роботах учасники конкурсу блискуче продемонстрували вміння через історію свого роду, свого краю простежити історію і долю всієї країни, нестандартні підходи до вирішення нагальних проблем сучасності, за що отримали заслужені високі нагороди за кращу

науково-дослідну роботу у номінаціях: «Дослідження актуальних питань сучасного українського соціуму», «Оригінальне краєзнавче дослідження», «Дослідження подій Революції Гідності та АТО», «Краще аналітично-соціологічне дослідження», «Використання письмових та усних джерел при вивченні долі людей в історичному процесі», «Оригінальне дослідження сучасної військової героїки», «Дослідження в галузі наукової бібліографістики», «Дослідження сучасних форм осмислення традиційної спадщини українців», «Дослідження людського виміру історичних подій», «Дослідження духовно-релігійного життя рідного краю».

Учні закордонних українських навчальних закладів були нагороджені за найкращі науково-пошукові роботи у таких номінаціях: «Популяризація українознавства за межами України», «Глибоке вивчення українського мовно-культурного пограниччя», «Глибоке знання культурної спадщини українців».

Особливістю цього річного конкурсу став публічний захист науково-дослідної роботи по скайпу учасниці з Іспанії **Ружицької Мирослави**, учениці 11 класу ЗУНЗ Української суботньої школи «Лідер» при асоціації українців регіону Мурсія, м. Мурсія (Міжнародна українська школа), яка на високому рівні розкрила особливості свого дослідження на тему «Українська діаспора в боротьбі за незалежність» та дала вичерпні відповіді на запитання із залу, за що отримала нагороду за кращу науково-дослідну роботу у номінації «**За ґрунтовне дослідження української діаспори**».

Пам'ятною подією стало нагородження **Захарова Євгенія**, учня 11 класу Красноградської гімназії «Гранд»

Красноградської районної державної адміністрації Харківської області, який за scrupulousність і ґрунтовність висвітлення науково-пошукового дослідження на тему «Своєрідність доробку Юрія Ілленка» отримав цінний подарунок від сина кінорежисера, народного депутата України Андрія Ілленка.

Прикметним фактом ювілейного конкурсу з українознавства є те, що серед учнів, які брали участь у II етапі X Міжнародного конкурсу з українознавства, були й ті, які вже не перший раз долучилися до написання науково-дослідної роботи на українознавчу тематику, щоб взяти участь у науково-освітньому проекті. Серед них можна відзначити 10 конкурсантів, а саме: **Гуцул Оксану**, ученицю 10 класу Львівської української гуманітарної гімназії ім. О. Степанів; **Кохан Марту**, ученицю 10 класу Калуської ЗОШ I–III ступенів № 7 Калуської міської ради Івано-Франківської області; **Івашину Оксану**, ученицю 10 класу Конотопської загальноосвітньої школи I–III ступенів № 10 Конотопської міської

ради Сумської області; **Біланчук Богдану**, ученицю 9 класу ЗОШ I–III ступенів с. Прилісне Волинської області; **Білостоцьку Стефанію**, ученицю 9 класу Бучанської Української гімназії Київської області; **Динюк Анну**, ученицю 9 класу ЗОШ I–III ступенів с. Кримне Волинської області; **Гончара Володимира**, учня 11 класу Томаківської ЗОШ № 2 Томаківської районної ради Дніпропетровської області; **Кролицьку Олену**, ученицю 11 класу Івано-Франківського академічного ліцею-інтернату Івано-Франківської обласної ради; **Орешко Руслану**, ученицю 11 класу Сарненського районного ліцею «Лідер» Рівненської області; **Фітак Анну**, ученицю 11 класу Івано-Франківської міської Малої академії наук учнівської молоді Івано-Франківської міської ради.

Окремо варто згадати **Ситника Всеволода**, учня 11 класу спеціалізованої загальноосвітньої школи I–III ступенів № 3 імені В. О. Нижниченка Горішньоплавнівської міської ради Полтавської області, який почав брати участь у конкурсі ще з 2012 р.

Під час проведення X Міжнародного конкурсу з українознавства Науково-дослідний інститут українознавства для конкурсантів та їхніх наукових керівників підготував досить широку пізнавальну й насичену програму: організував зустрічі з цікавими й високоповажними людьми (перед учасниками конкурсу виступили: директор Науково-дослідного інституту українознавства **Богдан Галайко**, заступник Міністра освіти і науки МОН України **Максим Стріха**, голова депутатської фракції «Всеукраїнське об'єднання «Свобода» у Київській міській раді **Юрій Сиротюк**, Генеральний секретар Світового конгресу українців, голова Проводу ОУН (р), голова Союзу українських організацій в Австралії **Стефан Романів**, заступник голови Українського інституту національної пам'яті **Володимир Тиліщак**, директор Київського міського будинку вчителя **Руслана Рудковська**, доктор історичних наук, професор, заступник директора НДІУ **Арсен Зінченко**, голова ГО «Центр національного відродження» Тарас Гребеняк, директор видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», лауреат Національної

премії України імені Тараса Шевченка 2017 р. **Іван Малкович**, український музикант **Сергій Василюк**, фронтмен і засновник гурту «Тінь сонця», волонтер, який побував у різних прифронтових зонах з підтримкою солдатів та місцевих мешканців).

Учасникам конкурсу було запропоновано безкоштовне відвідування та екскурсійний супровід до шести музеїв, а біля пам'ятника Тарасу Шевченку організовано раптівку з одночасним прочитанням уривка з поеми «Кавказ». Також НДІУ запропонував прослухати лекції ученого секретаря Заповідника Валерія Філімоніхіна «Спецдіянка НКВС УРСР у Биківні» та «Місце пам'яті – Биківня» у рамках лекторію «Забуттю не підлягає», організував інтерактивний проект спілкування з ветеранами російсько-української війни – учасниками психологічної реабілітаційної програми для воїнів та їхніх родин Олександром Чубом та Тарасом Коваликом, ознайомлення з виставками «Биківня – територія пам'яті» та «УПА: історія нескорених».

Спеціально для наукових керівників конкурсантів Науково-дослідний

інститут українознавства організував та провів два заходи: 1) круглий стіл на тему «Як зберегти українознавче наповнення у реформованій школі» (30 березня); 2) кінолекторій (перегляд фільму про українську символіку, наданого Державним агентством України з питань кіно).

1 квітня 2017 р. для конкурсантів та їхніх наукових керівників була організована безкоштовна екскурсія по Києву на тему «Центральна частина столиці Русі-України в різні історичні епохи», яку розробив та провів науковий співробітник відділу української етнології НДІУ **Олег Чирков**.

Підсумком роботи X Міжнародного конкурсу з українознавства стало нагородження переможців та учасників, які отримали цінні подарунки та призи. Наукові керівники були відзначені грамотами за підготовку учнів до участі у конкурсі.

Звертаємо увагу на те, що у 2017 р., на думку голів комісій з усіх класів, цьогорічні конкурсанти гідно утвердили можливість називатися дослідниками-українознавцями, спроможними побачити Україну не частково, не в мозаїці

окремшніх репрезентацій, а в цілісній її бутності. Інтелектуальний конкурс з українознавства показав, що учні продемонстрували високий рівень підготовки, добру обізнаність з науковою літературою, вміння використовувати джерела у своїй пошуковій діяльності та виважено відстоювати власні дослідження.

Отже, ювілейний конкурс з українознавства для учнів 8–11 класів, безсумнівно, підтвердив той факт, що Міжнародний конкурс з українознавства як науково-освітній проект, що пройшов випробування часом, є одним із важливих чинників, які сприяють національно-патріотичному вихованню, залученню учнів до пошукової науково-дослідної роботи з українознавства, глибшому розкриттю здібностей школярів та формуванню творчої, національно свідомої учнівської молоді.

Світлана БОЙКО

кандидат філософських наук,
старший науковий співробітник
відділу освітніх технологій
та популяризації українознавства НДІУ